

HLA SA TEL

ZPRÁVODAJ
MĚSTSKÉ
ČÁSTI
PRAHA 15

ČÍSLO
2022
ROČNÍK 28
NEPRODEJNÉ

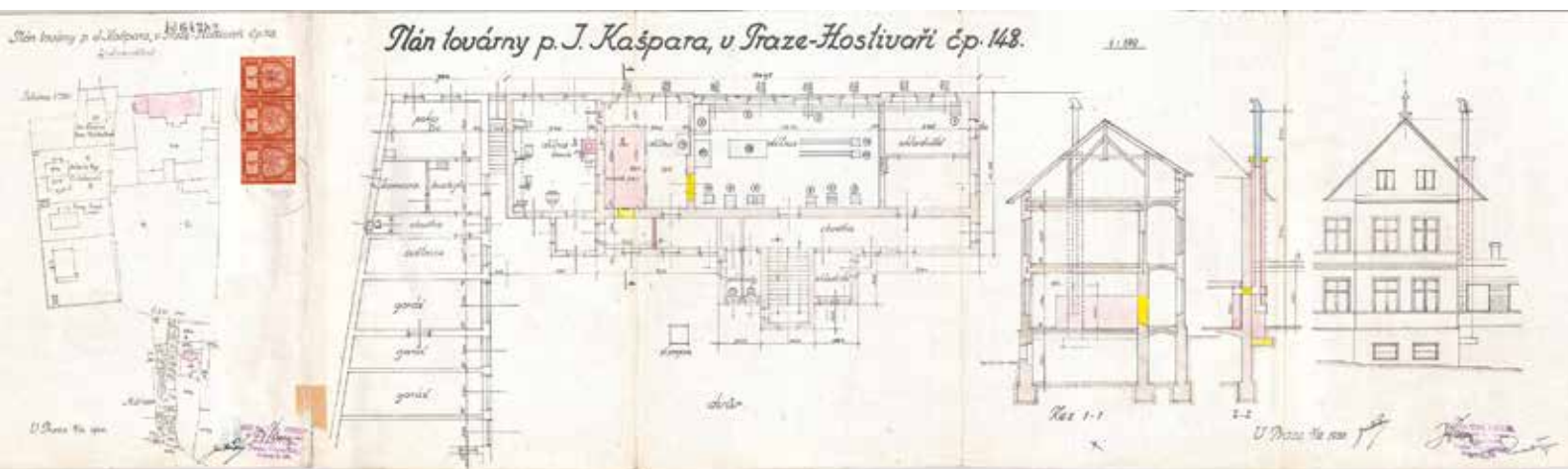
10

WWW.PRAHA15.CZ

NÁVRH
BUDOUČÍ
PODOBY
TROJMEZÍ
STR. 6

DNY PRAHY 15

Ohlédnutí za oslavami naší městské části

Architektura v Hostivaři – Díl 20.

J. M. Kašpar, král těstovin Na Královce

Příběh hostivařské továrny s čp. 148, kde Václav Schmidt vyráběl své kartáčnícké zboží, jsme opustili po továrníkově smrti v roce 1916. Krátce předtím byl podnikatel nucen budovu prodat v exekuční dražbě. Takřka nová průmyslová stavba nečekala na nového majitele dlouho a na další století se stala zázemím rodinného i státního potravinářského průmyslu.

Schmidtovu kartáčníckou továrnu v dražbě získala Česká banka, která prostory obratem nabídla k prodeji. Dne 4. července 1916 díky tomu vyšel v tisku inzerát, kde mimo jiné čteme, že je na prodej vše „se strojním zařízením, rozsáhlou zahradou a parkem ve výměře přes 10 000 čtverečných metrů, blízko nádraží, v krásné poloze, která hodí se výborně i pro jiná průmyslová odvětví“. Netrvalo dlouho a kupec se našel a skutečně ze zcela jiného průmyslového odvětví.

Továrník krmí lid i armádu

Vilu s továrnou v dnešní Miranově ulici zakoupil čtyřiaadvacetiletý podnikatel Jiří Michael Kašpar (*1892), který roku 1915 založil pod svým jménem firmu na výrobu potravin, či poživatin, jak se tehdy říkávalo. Od počátku se zaměřoval na dvě odvětví, která jeho nabídce dominovala: těstoviny (dobovým jazykem „těstové zboží“) a cukrovinky.

Samotné těstoviny si u nás vlastně stále ještě probojovávaly své místo, ve větší míře k nám začaly pronikat v polovině 80. let 19. století, a to z jihu Evropy zejména přes rakouský Linec. Nebylo proto divu, že první větší česká firma vznikla v Českých Budějovicích, kde ji založili bratři Zátkové (1887). Vizionářů, kteří jižanské pochutině uvěřili, pomalíčku přibývalo a továrny vznikaly v Mladé Boleslavi, Teplicích, Hradci Králové nebo Karlových Varech. Jiří M. Kašpar rovněž dobře vystihl budoucnost této potravin, pustil se do její výroby a prodeje i přes fakt, že základní surovinu – pšeničnou semolinu – tehdy

v Čechách nikdo udělat neuměl a musela se dovézt. Kašparovy výrobky si velmi rychle našly své místo na českém trhu, přičemž Moravu jako obchodní zástupce pokrýval Antonín Podlešák z Kojetína. Figurky byly rozloženy, plán připraven, hra mohla začít.

Prestiž firmy již v prvních letech výrazně zvedla mimořádná příležitost, o které si leckterý konkurent mohl jen nechat zdát. Kašpar zajistil pro svou firmu dodávky těstovin všemožným zemským ústavům a hlavně armádě, což mnohonásobně znásobilo výrobu i odbyt. V závěsu se mezi jeho stěžejní odběratele navíc zařadily hotely a restaurace. Ve 30. letech už Kašpar vyráběl kolem dvou tun těstovin denně a více méně si držel monopol výroby pro střední Čechy. Svou nabídku stále rozšiřoval, nabízel všemožné typy nudlí, flíčky, závary, makaronky, těstovou rýži a mnohé další. Mezi jeho registrované značky patřila Jemka (psáno s ochrannou značkou s důrazem na iniciály továrníka, tedy „JeMka“) nebo Tip-Top, které kupříkladu představil i na pražském vzorkovém veletrhu hoteliérů v roce 1922.

Šumící Champus, v letních vedrech „nepostradatelné osvěžující nápoj“ firmy J. M. Kašpar

Šumák i osvěženky

Druhá část továrny zásobila trh cukrovinkami. Sladkosti a pečivo měl na starosti mistr pekařský Josef Kotrba, který byl s Kašparovými i v rodinné přízni. Sortiment, jež továrna nabízel, byl skutečně široký. Jednou z dominantních dobrot Kašparova závodu se staly karlovarské

Jiří Michael Kašpar zasvětil hostivařské továrně na těstoviny a cukrovinky celý profesní život

oplatky, jež Kotrba vyráběl se všemožnými vzory, barvami, různými tvary a rozmanitými vytlačenými obrázky. Kulaté i půlkulaté, stejně jako dodnes populární trojhránky, samozřejmě byly různé příchutě, zejména ořechové či čokoládové. I po vzniku Československa si majitel podniku udržel politický nadhled a nabízel je jak s českými, tak i s německými nápisy. Mezi další oblíbené výrobky patřily vedle standardního pečiva malinové řezy a všemožné želatinové zákusky, perníky, kandované ovoce, sušenky i kousky plněné tekutými krémy. Nechyběly také různé výrobky se zajímavými názvy. Jak asi chutnaly nebo vypadaly „osvěženky“ nebo „velejemné parfumované divadelní tabletky“, se dnes už můžeme jen domýšlet. Specialitou byly i mentolové bonbóny značky Kolumbia (výrobce doporučoval proti kašli a chrapotu). Kašpar dokonce zabrousil i do výroby nápojů, když nabízel

Dnes už asi tovární vile nikdo Královka neřiká, ale obchodním účelům slouží stále

Od roku 2009 (vedlejší snímek) značně povyrosl smrk před budovou, zatímco její fasádu dnes zdobí nová omítka

svůj jedinečný šumící prášek značky Champus, z něhož si každý snadno vyrobí „v letních vedrech nepostradatelně osvěžující nápoj“. Vybrat si zkrátka musel každý.

Architekt Hübschmann opět v Hostivaři

Firma si vedla skvěle, zaměstnávala až pět desítek dělníků a v polovině 20. let už také rozšiřovala a adaptovala staré Schmidtovo tovární zázemí. Dochovalo se nám několik architektonických plánů přestaveb z 20. a 30. let, kdy majitel nechal postavit novou sázecí pec a znovuzřídit pomalu zastarávající dílny. Stále více využíval také přístaveb sousedících s dvorem hlavní budovy, kde zřídil garáže namísto stájí, skladiště,

další dílny, kotelnu, ale též kuchyni a doplňkové obytné prostory.

Tyto úpravy měli na starosti hostivařský mistr zednický Josef Vaníček, strašnický stavitel Václav Slášek, přední klatovský stavitel, publicista, odborník na beton a železobeton Tom Keclík (jeden z autorů výrazného pražského obchodního domu ARA, později Perla a dnes banky ČSOB, na rohu ulic Perlové a 28. října). Dále architekt Karel Beran, který se podílel na stavbě vinohradského paláce Radio a jehož si na stavbu své vily najal např. ministr obrany Václav Klobáček. A rozhodně v neposlední řadě najdeme na výkresech jméno, které je nám velmi dobře známé, architekta, jenž dal tvář celé hostivařské průmyslové zóně kolem železnice a nejvýrazněji se zapsal do její nadčasové architektonické vznešenosti – Bohumila Hübschmanna. Ten Kašparovi projektoval dílny na východní části pozemku určené na výrobu těstovin a oplatků (spolu se sušárnou v prvním patře) a sousedící sklady na uhlí a nářadí.

Znárodnění

To už ale Jiřímu M. Kašparovi pomalu táhlo na padesát. Za války, v létě roku 1941 proto celou továrnu převedl na svého syna Jiřího Kašpara mladšího, přičemž si podržel ředitelskou funkci. O rodinné stříbro se starali společnými silami ještě s další dcerou Olgou, přičemž základním členem týmu po celá léta zůstával mistr pekařský Kotrba (neinspiroval nakonec Jana Wericha ke jménu slavného císařova pekaře?). Po válce začaly přípravy na další renovace a rozšíření stávajících budov, jenomže doba přinesla radikální změny a jeden z největších hospodářských zločinů 20. století – vynucované znárodnění.

Jestliže zakladateli továrny Václavu Schmidtovi jeho firmu zničila první světová válka, Jiřímu M. Kašparovi ji vzal komunistický převrat po tzv. Vítězném únoru 1948. Stejně jako Schmidt musel nakonec i Kašpar přihlížet smutnému konci svého podniku (zemřel 26. června 1957).

V případě Kašparovy továrny bychom vlastně ani neměli mluvit o znárodnění, protože s výjimkou nepřátelských národů a kolaborantů se po válce znárodněovalo za náhradu, která měla odpovídat ceně majetku, ač k tomu vlivem změny politické situace většinou nedošlo. Kašparovi (a mnoha dalším) byl majetek ovšem zkonfiskován zcela bez náhrady, v jeho případě již tři dny po komunistickém puči. Ostatně celý tento smutný příběh Kašparovy rodiny, včetně zcela zlodějských praktik nového režimu, podrobně popisuje první vydání *Knihy o Praze 15* (1998), na kterou tímto můžeme odkázat.

Návrat do rodinných rukou

V roce 1948 nejprve továrnu převzala národní správa pod hlavičkou Československých mlýnů a vzápětí byla převedena do národního podniku Pražské pečivárny (později Průmysl trvanlivého pečiva n. p.). Výroba těstovin a dalších doplňujících pochutin byla zrušena a celý objekt postupně upraven zcela pro potřeby pekárny. Alespoň zde tedy zůstalo zachováno jedno z Kašparem vybraných odvětví potravinářského průmyslu. A když se nakonec po sametové revoluci podnik alespoň částečně rodině vrátil (1992), navázala na něj i symbolicky zvoleným názvem nové pekárny Kontinua a existovala ještě další tři desetiletí. Dnes se o průmyslový areál dělí stavební firma Koded stav s autoservisem Performance team a společnost Bexamed na výrobu lékařských pomůcek.

Uběhlo více než sto let od doby, kdy v někdejší vile-továrně Královka začal Václav Schmidt vyrábět kartáče a brzy po něm Jiří M. Kašpar své těstoviny a pochutiny. V dnešní době už objektu původním názvem asi nikdo neřiká, zmizelo i pojmenování ulice Na Královce, jež v současnosti připomíná Josefa Mirana, jednoho z popravených vůdců selského povstání roku 1775. Rohlíky a chléb už se tady také nepečou, ale přesto slouží Královka (nejen) hostivařskému průmyslu dál.

● Lukáš Berný

J. M. Kašpar stál u samotného zrodu výroby těstovin u nás a měl takřka monopol pro zásobování středních Čech